

Kirikute soovid, kas erakondadele juhiseks, teetähiseks, komistuskiviks või tüliõunaks?

Tallinna Saksa Gümnaasium, Liisi Tooming, 12. klass

Juhendaja, Ulla Herkel

Religioon ja riik on käinud aastatuhandeid käsikäes nii Euroopas kui ka mujal maailmas. Paljud Lähis-Ida ning Aafrika riikide õigusseadus on seotud kas siis tugevalt või mingil määral šariaadiseadustega, mis on välja kasvanud koraani õpetustest. Ka Iisraeli riigijuhtimine, ainukese jüdaistliku riigina maailmas, on üpriski religioosne, kus sabati ajal lakkab riik peaaegu töötamast. Kuid eksisteerib riike, kus usk ei mängi riigijuhtimises olulist rolli ning mille keskne ideoloogia on ateism. Üks nendest riikidest on rahvaarvu poolest maailma suurim, Hiina. Lisaks Hiinale eksisteeris eelmisel sajandil superriik Nõukogude Liit, mille valitsus samamoodi ateismi õhutas. Kui vaadata aga Euroopat, siis on näha see, et kristlus on olnud ja on ka praegugi küllaltki suur mõjutaja ühiskonnas ja usulisi motiive leiab igalt poolt. Isegi Euroopa Liidu lipu peal on näha religioosses kunstis levinud sümbolit, milleks on Maarja tähepärg.

Kujutage ette, et välismaalane küsib, mida kujutab endast Eesti? Nii mõnigi ütleb uhkusega, et lisaks Skype'i leiutamisele, on meie väike riik maailmas üks religioonitumaid. Eestis valitseb usuvabadus, puudub ametlik riigikirik ning kirik ei mängi olulist rolli ühiskonna mõjutamisel riiklikul tasandil. Siiski, lisaks usuvabadusele eksisteerib siin ka sõnavabadus, kus kõik saavad ühiskonnas kaasa rääkida ja muidugi on erinevatel kogudustel õigus teha ettepanekuid riigi valitsemise ja seaduste osas. Eriti aktuaalne on see praegu, paar kuud enne riigikogu valimisi, kus iga erakond võistleb selle nimel, et näida Eesti rahvale võimalikult sümpaatne ja hooliv. Eestis elab suur hulk religioosseid isikuid, kelle huvidega erakonnad arvestada võiks. Juba ainuüksi õigeusklikke ja luterlasi on veidi üle 25% Eesti rahvastikust. Lisaks sellele ei saa salata, et meie ühiskonna kultuuriruum ja väärtushinnangud on tugevalt kristlusest mõjutatud. Me elame kümne käsu järgi, vahet pole, kas ühiskonna liige on usklik või mitte.

Eesti Kirikute Nõukogu on pannud kirja oma ettepanekud erakondadele seonduvalt riigikogu valimistega, et teha kuuldavaks ka oma hääl ning esindada traditsionaalset kristliku maailmavaadet. Nende jaoks on tähtis, et seadusloomel pannakse põhirõhk sellele, et indiviidi südametunnistuse, usu- ja veendumusvabadus säiliks. Sellele aga järgneb ettepanek, et põhiseadusesse lisada punkt, mis muudaks abielu ainult ühe mehe ja ühe naise vaheliseks liiduks. See on aga ilmselgelt diskrimineeriv Eesti LGBT kogukonnale. Eestis ei ole küll legaliseeritud samasooliste abielu, kuid paljudes Lääneriikides on. Eesti ühiskond ei ole selleks veel praegu valmis, kuid arvatavasti on mõne aasta pärast see ka meie riigis päevakorras. Kirikut nähakse ühiskonna moraalihooldjana, kuid võib väita, et generatsioonide vahetamine toob kaasa ka käitumisnormide ja tavade muutumise. Elu heaoluühiskonnas muutub üha liberaalsemaks ning sellega mitte arvestamine võib kirik noori toetajaid kaotada. Praegu ei tunnista paljud noored enam usku ning ei soovi traditsioonidest kinni hoida, mille tõttu pole enam kirikud nii populaarsemad kui varem. Ettepanek muuta abielu ainult ühe mehe ja ühe naise vaheliseks liiduks on lisaks lõigele sellele vastuolus põhiseaduse paragrahv 12ga, mis keelustab diskriminatsiooni maailmavaatelise kui ka seksuaalse orientatsiooni alusel. Selle ettepanekuga teeb EKN liiga Eesti seksuaalvähemustele. Võib väita, et antud küsimus pole kiriku enda seas lõpuni vaieldud. Nii mõnigi kirikuliige toetab Eesti LGBT kogukonda, näiteks Risti Koguduse kirikuõpetaja Annika Laats, kes on julgelt avaldanud toetust seksuaalvähemustele. See arvamusalaldus tõi kaasa peapiiskopi Urmas Viilma pahameele, kuna Laatsi sõnavõtt ETV

diskussioonisaates „Suud Puhtaks!”, ei ole kooskõlas Eesti Evangeelse Luterliku Kiriku seisukohaga, mille kirikuõpetaja Laats on. Erinevalt Viilmast usub Annika Laats, et Piibli tõlgendus on aegunud ja vaja on kaasajastada kiriku moraali. Ka tõlkija ja teoloog Kalle Kasemaa on avaldanud arvamust, et iga põlvkond peaks Piiblit tõlkima uuesti vastavalt oma ajastule. Seega on aegunud tõlgendus suuresti komistuskiviks erakondadele. Kas jääda traditsioonide juurde või peaksid valitsuses puhuma uued tuuled?

Kirik võib anda soovitusi erakondadele ning koguduse nimistus leidub poliitikuid. EEKL peapiiskopi Urmas Viilma sõnul võib selline olukord ka ohtlikuks muutuda, kuna kirik ei seo end mitte ühegi erakonnaga ja kui koguduse liiget tuntakse kui vaimulikuna, mitte ainuisikuga, võib tekitada hõõrdumist. Koguduse liikme sõnavõttud peaksid olema kooskõlas õpetusega, kui see nii ei ole, võib koguduse liige sattuda kiriku või kogu avalikkuse meelepaha alla. Siin võiks näiteks tuua kasvõi eelmainitud Annika Laatsi ütlused, mis otseselt ei esinda poliitilisi vaateid, kuid sellegipoolest esindab üksikisiku, mitte kiriku arvamust tervikuna.

Oma ettepanekus leiab EKN, et mõistlik oleks kaotada abordiprotseduuride rahastamine ja suunata see raha sündimata lapse õiguste kaitsmisele. Aborti Eestis on kerge teostada ning see on odav. See on üks põhjustest, miks abortide arv nii suur on. Kuigi kümme aastat tagasi oli see arv kaks korda suurem kui praegu, ületab see hetkel üle viie tuhande aborti aastas. Sellegipoolest oleks tähtis, et abordivõimalus säiliks, kuna naine peaks saama ise otsustama oma keha üle. Millele peaks rohkem tähelepanu pöörama, on rasestumisvastased vahendid. Ligi üle kahe kolmandiku 2016. aasta aborditegijatest polnud kasutanud rasestumisvastaseid vahendeid. Seetõttu paneks mina rohkem rõhku seksuaalkasvatusele. Jah, see on tõepoolest riiklikus õppekavas sees, kuid noored võiksid olla rohkem teadlikud rasestumisvastastest vahenditest, peale pillide ja kondoomide leidub teisigi vahendeid, millest paljud tähelepanuta jäävad. Ettepanek kaotada abordiprotseduuride rahastamine on kindlasti erakondadele pigem tüliõunaks, kuna paljud erakonnad soovivad olla sarnasemad Põhjamaadele ja Lääneriikidele, mis on oma olemuselt liberaalsemad ja toetavad naise vabadust teha oma kehaga seda, mida soovib. Seega oleks siin heaks alternatiiviks seksuaalkasvatuse parandamine.

Tänapäeva ühiskond ootab inimeselt eneseteostust ja kõrget karjäärilendu, seega pole ime, kui pereelus unustatakse ära teised osapooled ja mõeldakse egoistlikult. EKN soovib, et riik toetaks peretugevdusprogramme, et traditsiooniline pere Eestis tähelepanuta ei jääks. Üksikvanemaga leibkondi on Eestis veidi alla veerandi ja seda on suhteliselt palju. Peretugevdusprogrammid suudaksid seda loodetavasti ennetada. Küsimus on selles, kui paljud paarid sellest osa võtaksid. Väga paljud ei ole sellisest võimalusest kuulnud ja näevad lahkuminekut ainsa sammuna. See aga peaks olema kõige viimane abinõu. Eesti valitsus teinud siinsete perede jaoks ära väga palju rahalises mõttes. Sünni- ja lapsetoetus on üsnagi suur ja kasvab pidevalt, lisaks sellele on Eestis ka vanemahüvitis, mille tõttu saab üks vanematest lapsega koju jääda ja pidevalt tema arengule kaasa aidata. Sellist luksust paljudes riikides ei eksisteeri. Siiski võiks pöörata ka rõhku pereelu edendamisele riiklikul tasandil, kuna organisatsioonid, mis seda üritavad, on siiski enamjaolt MTÜd ja sihtasutused. Võiks luua riikliku võrgustuse, mis tagaks sarnase abi kõikjal Eestis.

Traditsiooniliselt on suurusundites kombeks teha annetusi, mis on kindlasti olnud inspiratsiooniallikaks sellele, et EKN soovib kehtestada protsendimäära, mis tähendab seda, et palgast läheb maha üks protsent ja see läheb inimese poolt vabalt valitud valitsusvälisele

organisatsioonile. See mõte tundub algselt väga armas ja huvitav, aga kindlasti võib see rohkem probleeme tekitada, kui lahendada. Kindlasti tähendaks see süsteemide muutmist ja bürokraatiaga tegelemine nõuaks kõvasti tööd. Muidugi oleks positiivne see, et töötav inimene teab, kuhu osa tema makstud raha läheb. Küsimus on aga MTÜ-de ja muude seltside käitumises. Kas tänavatele ilmuvad erinevate organisatsioonide reklaamid, paludes, et inimesed oma raha nende kassasse suunaksid? Kindlasti tekitaks see suure konkurentsi erinevate ühingute vahel, kellel on tänapäeval pisut raskusi ots otsaga kokku tulemisel. Praegu täidab sellist funktsiooni erakondade katuserahad, aga kas see tähendab ka seda, et katuseraha jagamine jääb ära või lisandub katuserahadele ka lisa inimeste palgast? Kindlasti põhjustaks see erakondadele suurt meelepaha ja mõttetuid konflikte, seega oleks see neile tüliõunaks.

Hingeline abi on nii sama oluline kui otsene meditsiiniline sekkumine, mille tõttu soovib EKN palgata igasse hoolekandeesutusse, haiglasse ja kooli kaplan. Neid asutusi on Eestis kokku märkimisväärne arv ja tekib küsimus, et kust leitakse selline raha? Ühe lahendusena nähakse Haigekassat, kustkohast võetakse see puudujääv raha. See ei ole aga hea mõte arvestades seda, kuidas haigekassa igal aastal rahakitsikuses vaevleb. Paigutades igasse haiglasse ja lisaks veel hoolekandeesutusse kaplan, rõõviks see väga suure osa haigekassa eelarvest ning jätkaks paljud vajalikust tasuta arstiabist ilma. Ka koolidesse ning ka meremeestele soovitud kaplanid tõstatab ühe suure küsimuse: kust leitakse nii palju vaimulikke, kes selle töö läbi viiks? Leida nii palju kaplane, kellel oleks ka vastav haridus, on küllaltki raske. Sellise olukorra puhul võiks riik ja kogudused koos töötada, et mõelda välja õppeprogramm vabatahtlikele, kes kasvõi korra nädalas nimetatud asutuses käiks. Vabatahtlikkus lahendaks eelarvemure ja annab isegi lisaväärtuse tööle juurde, sest see näitab, et tööd tehakse südamega. See võiks kindlasti olla erakondadele teetähiseks, kõigil on õigus saada professionaalset hingeabi, eriti veel neil, kes oma viimaseid elupäevi haiglas veedavad. Mitte keegi meist ei tahaks surra üksikuna, kuid kahjuks on see Eestis argine nähtus, mis peab muutuma.

Millise vastukaja tekitavad kiriku soovid Eesti erakondades? Esmapilgul ei oma need soovid suurt tähtsust, sest kirik näib poliitikast kaugel seisvat. Tegelikult on päris paljud poliitikud mingil määral seotud kogudustega. Isegi peaminister Jüri Ratas on Oleviste koguduses. Kiriku soovid on kindlasti erakondadele juhised, eriti konservatiividele, kes soovivad traditsioone au sees hoida. Nii mõnigi kiriku ettepanekutest võiks olla teetähiseks tulevaseks valitsemiseks, nagu näiteks hingeabi kaplanite näol. Tegelikult oleks valitsusse vaja tugevaid moraalseid esindajaid, kes tuletaksid teistele poliitikutele meelde moraalset käitumist, kui seda vaja. Ei tahaks uskuda, et need soovid komistuskivid erakondadele oleksid, otseselt pole ükski partei suurde ämbrisse seoses kirikute soovidega astunud. Usklike arv jääb 2011. aasta rahvaloenduse järgi 300 000 isku juurde. Seega on kirikul siiski ühiskonnas märkimisväärne roll ja kindlasti ei tahaks poliitikud nende halba nimekirja jääda. Mõnes teemas on kindlasti kiriku soovid tüliõunaks, näiteks abordiküsimus. Küsimus on aga selles, kas erakonnad kiriku soove kuulda võtavad. Usk ja riigivalitsemine ei tohiks olla tugevalt seotud, kuid huvigrupina on kogudustel võimalus ja isegi kohustus ühiskonnaküsimustes kaasa rääkida. On igati tervitatav, et EKN need ettepanekud tegi.